

Pelargoon on päikesetaim

07. mai 2013 05:00

Urmas Laansoo

Pelargoon on olnud populaarne taluaknalill juba sajandeid – usuti, et see peletab kurjad vaimud eemale.

Pelargooni (*Pelargonium*) perekonda kuulub 280 liiki kurerehaliste (*Geraniaceae*) sugukonna taimi. Enamik

pelargoone kasvab Lõuna-Aafrikas. Kapimaal on koguni 148 liiki, neist 79 liiki on Kapimaa endeemid. Ainult mõne liigi kodumaa on väljaspool Aafrikat. Kaks pelargooni liiki kasvavad Vahemere maades ja Iraagis, üks liik Jeemenis Sokotral, Saint Helena saarel, Tristan da Cunha ja India lõunaosas. Austraalias on seitse liiki ja Uus-Meremaal üks.

Pelargooni lähimad sugulased on kurerehad (*Geranium*) ja kurekaelad (*Erodium*). Pelargoone kasvatatakse toataimena, suvelillena, ilutaimena haljasaladel ja kalmistul. Pelargooni populaarsuse põhjusteks on suur sordivalik, lihtne kasvatusviis, taimed õitsevad kaua ja neid on kerge paljundada. Pelargoon on olnud populaarne taluaknalill juba sajandeid. Selle põhjuseks oli uskumus, et pelargoon peletab kurjad vaimud eemale.

Kõige sagedamini kasvatatakse meil viirpelargooni (*Pelargonium x hortorum*), mis on saadud punase pelargooni (*Pelargonium inquinans*) ja vöötpelargooni (*Pelargonium zonale*) ristamisel. Igal aastal kasvatatakse aina rohkem ka suureõielisi ehk inglise pelargoone (*Pelargonium grandiflorum*) ning ripp-pelargoone (*Pelargonium peltatum*). Harvem müüakse meil lõhnavat pelargooni (*Pelargonium graveolens*), ingelpelargooni (*Pelargonium angel'i* rühm) ja hambust pelargooni (*Pelargonium denticulatum*).

Huvitav eripära

Pelargooni huvitav botaaniline eripära on see, et õies olevast kümnest tolmukast moodustavad õietolmu ainult 5–7, ülejäänud tolmukatest on alles jäänud üksnes tolmukaniidid. Eluvormi poolest on pelargoonid mitmeaastased rohttaimed, pöösad või harvem üheaastased taimed.

Kõige veidramad neist on vett säilitavate mugulatega või paksude vartega sukulendid ehk turdtaimed. Kõige kuivemates paikades kasvavatel pelargoonidel on lehed muundunud torkivateks asteldeks.

Kroonlehtedel asetsevad erksavärvilised laigud on õisi tolmeldavate putukate ligimeelitamiseks. Lõhnavate lehtedega liikidest saadakse parfümeeria- ja toiduainetetööstuse tarbeks kuulsat geraaniumiõli. Geraaniumiõli kasutatakse ka aroomteraapias, vanniohina, massaažiõlina nahahoolduses ja putukatõrjevahendina.

Kõige lihtsam on kodus kasvatada viirpelargooni. Suureõeline pelargoon ja ripp-pelargoon kasvavad hästi ja õitsevad külluslikult, kuid neid on keerulisem ületalve hoida. Pelargoonile valige kodus kõige päikesepaistelisem valgusküllane paik. Õnnelikud on need, kelle aknad avanevad lõuna- või läänekaarde. Ka põhjapoolsel või idapoolsel aknalaual on pelargooni võimalik kasvatada, kuid seal alustavad taimed kevadel õitsemist pisut hiljem.

Tahab viljakat mulda

Poest koju toodud väikeses potis taim istutage ümber pisut suuremasse anumasse ja viljakasse mulda. Rikkalikult õitsev taim vajab igal nädalal täisväetiselahusega väetamist ja vastavalt vajadusele kastmist. Mida lopsakam on taim ja palavam päev, seda sagedamini peab kastma. Lõuna-Aafrika kuivadelt aladelt pärit pelargoon on põuale üsna vastupidav ja elab paar palavat päeva kastmata jätmist vaevusteta üle. Potialusele valgunud üleliigne kastmisvesi tuleb mõne tunni pärast ära kallata.

Liiga kõrgeks kasvanud või alt laasunud taime võib noorendada ja pügada. Paremini sobib taime tagasilõikamiseks hilissügis või varakevad enne intensiivse kasvu algust. Pelargooni paljundamiseks on kõige parem aeg kevadel ja suvel. Umbes 10 cm pikkuseks lõigatud pistikud pange vette juurduma või kohe mulda. Juurdumise soodustamiseks on hea lehelaba väiksemaks lõigata, et aurumispind oleks väiksem. Kõige paremini juurduvad pelargoonipistikud perliidis. Mina olen kasutanud sellist võtet, et panen poti põhja 3–4 cm toaillemulda ja ülejäänud osa täidan perliidiga. Nii on moodustuvad juured steriilses keskkonnas ja hiljem sügavamale kasvades saavad mullast juba vajalikke mineraalaineid. Kui uued lehed hakkavad kasvama, tuleb juurdunud pistikud perliidist ettevaatlikult välja võtta ja noori õrnu juuri vigastamata mulda istutada.

Foto: Tiit Blaas

Korja ja naudi esimesi köögivilju

Tomati ja paprika seemnest kasvatamisega oleme tänavu hiljaks jäänud, kuid aianduskeskused tulevad appi, pakkudes kasvatamiseks noori taimi. Kurki jõuab veel ise seemneid külvates kasvatada.

Kui pole aiamaad, suvilat või isegi rõdu, saame kääbuskasvulisi miniatuursorte kasvatada aknalaual. Kurgi kasvatamiseks sobivad paremini partenokarpsed sordid, mille vili areneb viljastumata sigimikust. Niisuguste taimede õisi võivad küll mesilased külastada, kuid vili valmib ka ilma tolmeldajate abita. Arvestama peab sellega, et väikeses potis kasvanud istikud tuleb ettevaatlikult veidi suuremasse anumasse ümber istutada. Enne taime potist välja võtmist on hea potimulda pisut kasta või niisutada, et kuiv substraat juurte ümbert lahti ei tuleks. Mida vähem juuri häirime või vigastame, seda paremini läheb taim kasvama ja seda kvaliteetsem on saak. Teadma peab ka seda, et kurk on tõmbetuule ja pidevalt liigmärja mulla vastu tundlik. Aeg-ajalt peab ka söödavaid potitaimi kastma ja väetama. Väetiseks sobivad paremini orgaanilised sõnnikust tehtud väetisegraanulid. Need segatakse pindmisesse mullakihti ja iga kord lahustub kastmisel sobilik kogus toitaineid. Vedelväetisi kasutades võiks potis kasvavaid toidutaimi väetada üks-kaks korda nädalas.

See leht on trükitud EESTI PÄEVALEHE internetivärvast
Address <http://epl.delfi.ee/archive/article.php?id=66084448>